РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 41

Заснований в 1996 році

Рівне – 2008

ББК 74.20
О - 59
УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379
Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 41. — Рівне: РДГУ, 2008. — 217 с.

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної допомоги особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:
Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).
Заступник головного редактора:
Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);
Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);
Карпенчук Світлана Григорівна –доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);
Малафіїк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);
Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);
Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет "Острозька Академія");
Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);
Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);
Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);
Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 31. 10. 2008 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: *33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет*

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.
© Рівненський державний гуманітарний університет, 2008

Найчастіше це стосується проявів немотивованої агресії абонентів з психічними розладам та абонентів в стані алкогольного сп'яніння. Щоб покласти трубку першим консультант повинен попередити про це абонента та зазначити, що останній може зателефонувати в службу, коли буде готовим говорити.

Висновки. Отже, надання психологічної підтримки агресивним абонентам в умовах телефону довіри вимагає від консультанта розуміння широкого спектру можливих причин агресії; здатності чітко регламентувати в часі прояви агресивної поведінки абонентна; вміння емоційно дистанціюватись, зберігаючи врівноваженість та доброзичливе безоціночне ставлення до агресора.

ЛІТЕРАТУРА

1. Моховиков А.Н. Телефонное консультирование. – М.: Смисл, 1999. – С.137 – 148.
2. Практика телефонного консультирования: хрестоматия / Ред..- сост. А.Н. Моховиков. – 2-е узд., доп. – М.: Смысл, 2005. – С. 374.
3. Психологический словар / Под ред.. В.П. Зінченко, Б.Г. Мешерякова. – 2-е узд., перераб. и доп. – М.: ООО «Издательство АСТ»: ООО «Транзиткнига», 2004. - С. 11.

Резюме. *В статье описано особенности агресивного поведения абонентов телефона доверия во время телефонного консультирования, правила ведения телефонного диалога, которые обезпечивают поддержку и психологическую помощь агресивным абонентам и предотвращают емоциональное выгорание консультанта.*

Summary. *The article deals with the problem of aggressive behaviour of telephone subscribers while being consulted. It also examines the rules of dialogue speech over the telephone ensuring psychological support for aggressive telephone users and prevention of emotional breakdown.*

УДК 159.923

Н.О. КИРИЧЕНКО

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОСТАНОВКИ ТА ДОСЯГНЕННЯ МЕТИ ОСОБИСТІСТЮ.

Резюме. *У статті висвітлюється онтогенетичний шлях становлення процесу утворення мети, розглядаються етапи реалізації мети особистістю, аналізуються суб'єктивні і об'єктивні умови успішності в постановці і досягненні мети особистістю в процесі життєдіяльності, пропонуються вправи для оптимізації процесу усвідомлення та досягнення мети.*

Ключові слова: *первинна і вторинна мета, етапи реалізації мети, суб'єктивні та об'єктивні умови.*

Мета статті: проаналізувати стан проблеми в сучасних наукових дослідженнях, виявити фактори, що сприяють успішній реалізації поставленої мети, особливості формулювання цілей, виявити поетапні особливості утворення мети.

Постановка проблема. Мету, та коло проблем пов'язаних з нею вивчали Л.С.Виготський, С.Л. Рубінштейн, Д.Б. Богоявленська, В.В. Давидов, О.М. Леонтьєв, Д.Б. Ельконін, О.К. Тихомиров, Ю.І. Машбиць, С.Д. Максименко, Г.О. Балл, Ю.М. Швалб, В.А. Семіченко, С.С. Занюк, І.Е. Бекешкіна, Л.І. Божович, Г.А. Вайзер, М.Р. Гінзбург, Є.І. Головаха, В.І. Сметаняк, К.А. Абульханова-Славська, Т.Н. Березина, Ш. Бюлер, Н. Хетцер, К. Готтштальдт, Ф. Хоппе. У їхніх дослідженнях мета постала як прояв вищого рівня регуляції діяльності особистості, підвалина її творчого потенціалу. Категорія „мети" органічно поєднана з елементами мотиваційної структури особистості та є центральним компонентом у структурі будь-якої діяльності особистості. Цілі формують спрямованість особистості, визначають позицію особистості в суспільстві, її суб'єктивну якість, свідчать про ступінь осмислення життя людиною і слугують головним визначальним орієнтиром у побудові власного життєвого шляху. Процес встановлення мети, її корекція та зміна – центральна психологічна складова в життєдіяльності людини.

Але, не зважаючи на те, що категорія „мета" постійно постає об'єктом наукового дослідження, вона все ще залишається маловивченою. Сам О.М. Леонтьєв писав стосовно цього, що питання цілеутворення – складна психологічна проблема. Суб'єктивне виділення цілі, на його думку, являє собою майже не вивчений процес [2].

Відомо, що утворення мети у свідомості людини не є вродженим психічним процесом або визначеним генетично. Вміння ставити перед собою мету проходить довгий шлях становлення і, скоріше спочатку постає культурологічним надбанням, аніж психічним утворенням. Проте, сформувавшись одного разу як культурологічне явище (онтогенетично це відбувається приблизно у півтора-два роки, коли дитина починає специфічно капризувати: дитина вимагає вдягнути її тільки у певний одяг, відмовляється їсти і пити з будь-якого посуду, вимагаючи якусь конкретну чашку чи тарілку) воно переходить на якісно інший рівень – постає психічною реальністю і функціонує самостійно, не потребуючи підкріплення. Дослідник Ю.М. Швалб, аналізуючи шлях розвитку вміння встановлювати мету, відносить цей процес до штучно-природніх (Ш-П) і наголошує, що він виникає в результаті виховання, тобто в процесі засвоєння соціальних норм і культурних традицій. [5, с. 72]. За даними наших спостережень, утворення мети, як культурологічне явище може поставати значно раніше (до року), коли дорослий орієнтує увагу дитини на певну іграшку, стимулює її взяти в руки, пропонує дотягнутися до неї, пробуджуючі бажання дитини і формуючі певні потреби та імітує емоційне задоволення від отриманого. Досить часто, отримавши те, до чого прагнула, дитина досить чітко емоційно реагує на досягнення пожвавленням, радістю і сміхом.

Отже, можна впевнено стверджувати, що процес утворення мети в онтогенезі проходить ряд етапів: *від постановки мети дорослим перед дитиною, до самостійної постановки мети особистістю перед собою.*

Самостійне вміння ставити перед собою мету тісно пов'язане із морально-психологічною рисою – цілеспрямованістю, що відображає включеність волі у перебіг процесу і нерозривно пов'язане з відображенням мети і засобів її досягнення. Вольовий початок – невід'ємна складова у процесі переходу від наміру до безпосередньої дії.

Ряд дослідників (В.А. Семіченко, С.С. Занюк та ін.) розрізняють такі види цілей: *суб'єктивні та об'єктивні, конкретні та загальні, близькі і віддалені, складні і прості, морально допустимі та суспільно небажані, життєво-важливі і менш значимі, тактичні та стратегічні*. Серед безмежної кількості цілей було виокремлено три життєво-важливі цілі, що вбирають у себе більш конкретні, часткові і проміжні цілі і утворюють трьохкомпонентну структуру ключових цілей життя:

- забезпечення життєвого благополуччя і довготривалості життя;
- досягнення високої продуктивності життя;
- така побудова життя, яке б давало радість та задоволеність людині своїм життям [7,с. 70].

Самовизначення особистості у постановці життєвої мети зумовлюється складним динамічним відношенням суб'єктивних здатностей (компонентів „хочу", „можу", „володію") [6]. Він також розрізняє *змістову* та *функціональні сторони* у процесі постановки та досягнення мети, або здатність ставити перед собою цілі і здатність їх досягати.

Процес постановки та реалізації мети особистістю проходить ряд етапів, у яких, на нашу думку, можна виокремити *первинну* і *вторинну* мету. Первинною формою мети постає задум – першопочатковий образ, спродукований уявою. Якщо мета має достатнє мотиваційне підкріплення, то задум перетворюється у намір (стійке бажання здійснити задумане). На цьому етапі уявлюваний образ постає більш продуманим, більш пристосованим до реалізації – тобто відбувається певне прояснення образу – утворюється вторинна мета – дещо відмінна від початкового образу (вдосконалена чи спрощена), яка і реалізується за допомогою дій. І з результатом співставляється, власне вторинна мета, образ якої почав матеріалізовуватись в діях. Шлях, який проходить мета від її утворення до реалізації можна зобразити схематично (див. схему 1):

Схема 1

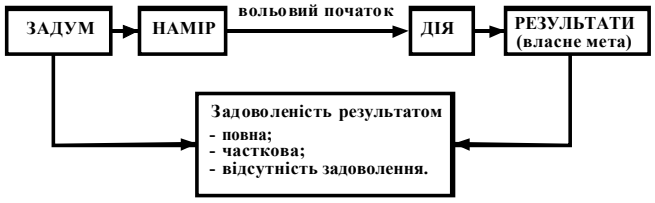

Щоб мета була успішно реалізована, потрібно пам'ятати про закон оптимальності, який вимагає, щоб мета була по перше обґрунтована, по друге практично досяжна, а засоби руху до мети – оптимальними [4].

Можна виокремити ряд зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на постановку та реалізацію мети особистістю:

- *Фізичне здоров'я*. Аналізується стан здоров'я в людини, чи зможе вона подолати стрес, непередбачувані труднощі і втому, що пов'язані з досягненням поставленої мети.
- *Матеріальні і фінансові ресурси.* Здійснюються прорахунки об'єму фінансових та матеріальних засобів, які людина буде використовувати в процесі діяльності по досягненню поставленої мети. Можливо, потрібні будуть додаткові ресурси, які потрібно віднайти.
- *Кваліфікація.* Співставляється професійний рівень та рівень кваліфікації з вимогами, що необхідні для досягнення мети. Можливо, з'являться додаткові витрати часу, енергії, фінансових ресурсів у цьому напрямку.
- *Соціальна підтримка.* Враховується, чи отримає людина підтримку своєї сім'ї та соціального оточення. Можливо, їй доведеться долати самій певні соціальні та психологічні бар'єри.
- *Адекватність розуміння подій.* Береться до уваги здатність розуміти причини тих подій, які відбуваються і їх можливий вплив на процес досягнення поставленої мети.
- *Передбачення життєвих подій і стан готовності до них.* Вміння аналізувати та передбачати до яких наслідків приведе процес досягнення мети, що може допомогти завчасно підготуватися до подій майбутнього.
- *Особистість людини.* Враховується індивідуальність людини, особливості сприйняття життєвої картини світу. Одні і ті ж події для однієї людини можуть слугувати стимулом, а для іншої стати розчаруванням та крахом надій. Людина повинна знати свої „сильні" і „слабкі" сторони та вміти їх використовувати.
- *Обставини життя.* Слід звернути увагу на ті явища, які супроводжують початку справу, вивчається як вони пов'язані з іншими елементами.

Щоб мета була досягнутою, вона повинна відповідати певним вимогам:

По-перше, мета повинна бути *конкретною* (specific), тобто повинна давати чітке бачення, розуміння того, що потрібно зробити, який результат очікується, що створює базу відліку для наступних рішень і оцінки ходу роботи.

По-друге, мета повинна мати міру, тобто бути *вимірюваною* (measurable), для того, щоб можна було порівняти отриманий результат з бажаним і для того, щоб можна було виміряти виконану програму стосовно досягнення мети.

По-третє, мета повинна бути *досяжною* (achievable), щоб служити підвищенню ефективності організації роботи. Встановлення мети, яка перевищує індивідуальні можливості особистості, може привести до небажаних наслідків, оскільки нереалістичні цілі знижують рівень мотивації виконавців: навіщо старатися, якщо все одно не вийде?

По-четверте, мета повинні бути *релевантною* (relevant), або пов'язаною з цілями вищого порядку, що є масштабнішими і не суперечать один одному. У такому разі дії і рішення, необхідні для досягнення однієї мети, не заважатимуть досягненню інших цілей. Більш того, буде зрозуміла відповідь на питання „для чого" або „ради чого" ми це робимо?

І по-п'яте, природньо, що мета повинна бути *точно окреслена в часі (*Timed or Time scheduled), для того, щоб знати, скільки відведено часу для досягнення мети, для того, щоб можна було планувати реалізацію цих цілей і для того, щоб знати, коли оцінювати отриманий результат і порівнювати його з бажаним. Цілі зазвичай встановлюють на тривалі і короткі тимчасові проміжки.

Слід наголосити на існуванні ще декількох умов, які постають виключно особистісними факторами:

•*Досягнення мети максимально залежить від особистості.* При формуванні мети необхідно переконатися, що мета сформульована таким чином, що її досягнення максимально залежить від самої людини і зовсім, або майже не залежить від дій тих, хто її оточує. Чим більше поставлена мета вносить змін до життя інших людей, тим більша ймовірність попасти в залежне положення.

•*Готовність до подолання перешкод.* У багатьох випадках, прагнення до мети, яку хоче досягти людина, поєднується з перешкодами і вимагає певних витрат зусиль, за відсутності бажання долати ці перешкоди мета залишається не досягнутою.

Х Мескон та ін. вводять поняття «обмеження», які знижують якість мети. До них відносять:

- *Відсутність часових рамок.*
- *Неефективність.* Цілі мають сенс тільки в тому випадку, якщо вони явно вписуються в більш загальні завдання діяльності. Тому основним критерієм тут є ефективність, а не ефектність.
- *Конфлікти з іншими.* Часто цілі індивідів або груп визначаються таким чином, що вони вступають в

суперечність один з одним. Подолати ці конфлікти практично неможливо і у більшості зусилля будуть марними.

- *Відсутність сумісної зацікавленості.* Для досягнення своєї мети доводиться об'єднувати зусилля з іншими людьми, що призводить до взаємозалежності. Чужі цілі іншими приймаються неохоче, в результаті чого не вдається включити в справу зацікавленість, спільність у прагненні. Якщо мета постає спільною для всіх – її ,безумовно, легше досягнути.
- *Відсутність поінформованості і вмінь аналізувати:* Тобто, цілі приймаються в умовах невизначеності і ризику, що може позначатися на результатах [3].

Таких факторів може бути нескінченно багато і всі вони потребують глибокого аналізу з врахуванням конкретних цілей особистості, вихідних зовнішніх та внутрішніх умов, що робить процес постановки цілей нестандартним, сугубо індивідуальним і який потребує постійного уважного відношення і корекції в залежності від обставин.

Процес постановки та реалізації мети супроводжується відхиленнями в усвідомленні цілей, та особливостями подолання перешкод у досягненні поставлених цілей. Даний ряд вправ покликаний оптимізувати процес постановки та реалізації цілей. Загалом існує два кола проблем пов'язаних з постановкою цілей: по перше - їхня відсутність або нечіткість уявлювання, інша група проблем пов'язана з труднощами у їх досягненні. Наведенні нижче вправи допоможуть в усвідомленні та постановці мети, дозволять підвищити рівень мотивації досягнення і таким чином сприятимуть зменшенню фрустраційної напруги та подоланню перешкод на шляху до досягнення поставленої мети.

Вправа „Залучення моделей підтримки"

Знайдіть, пригадайте людину, якій вдалося досягти такої ж цілі, яку прагнете ви. Які риси характеру дозволили їй це зробити? Які кроки вона зробила для цього? Чи було це для неї легко? Чи можна спертися на її досвід? Що вона втратила на шляху до своєї мети? Вас влаштовують такі втрати? Запозичте собі частину її досвіду.

Вправа „Подяка"

Згадайте всіх, хто вам допоміг якимось чином досягнути своєї попередньої мети. Подякуйте їм подумки, якщо є можливість, зробіть це реально. Згадайте людину, яка вам допомогла наблизитися до теперішньої мети, яку ви переслідуєте. Подякуйте їй. Допоможіть комусь у досягненні його мети (зробіть те, що у ваших силах)

Вправа „Усвідомлення цілі"

Вправа покликана витягнути на світ неусвідомлюванні бажання і цілі, особливо доречна у тих випадках, коли люди ставлять перед собою складну мету.

На столі посеред кімнати розкладаються різні предмети: ножиці, молоток, нитки, голку... і тд. Потрібно вибрати собі те, що найбільше зацікавило. Складіть розповідь, чому вас зацікавив той чи інший предмет, що б вам хотілося з ним робити? Можливо, це допоможе вам виявити підсвідомі імпульси і ваша мета стане більш чіткою.

Вправа „Візуалізація"

Подивіться у свою життєву перспективу. Ким ви себе бачите? Які ви? Що з вами? Хто біля вас? Який у вас настрій? Що ви досягли? Подумки верніться у сьогодення і дайте відповідь на запитання: „Чого ще хотіли б досягнути?" Напишіть своє бажання у серцевині паперової квітки і розмістіть на видному для себе місці. Кожен крок, що вам вдалося зробити фіксуйте на пелюстці і прикріплюйте її до серцевини. Докладайте всіх зусиль, щоб квітка вашої мрії заквітла.

Вправа „Ототожнення себе з бажаним об'єктом"

Обдивиться все навкруги та виберіть річ-об'єкт, що може символізувати вашу мету, або якимось чином її нагадує. Закрийте очі і намагайтеся уявити себе цим предметом, прислухайтесь до його внутрішнього голосу, поговоріть з ним і уявіть, що ви стали ближчими зі своєю ціллю через цей предмет. Знайдіть для нього місце у своєму будинку чи кімнаті.

Вправа „Дія ніби-то"

Спробуйте відчути, що ви досягли того, до чого прагнете, поводьте себе так, ніби ви вже є володарем своєї цілі. Зіграйте таку роль, приміряйте цей „костюм" іншого себе. Ви подобаєтесь собі у ньому? Чи це те, що ви б хотіли мати?

Вправа „Мозковий штурм"

Придумуйте будь-які ідеї та бажання і записуйте їх не критикуючи. На основі аналізу цих ідей виведіть відшліфовану форму життєвого стилю (цілей, прагнень), що починаються зі слів: „життя - це...", „жити – означає...", „я - можу...", „я – хотів би...".

Вправа „Історія життя"

Напишіть свою реальну історію життя до сьогодення. Виконуючи це завдання, виберіть найбільш значимі і суттєві частини своєї біографії, поворотні моменти у досягненні цілей. Продовжіть свою історію життя і опишіть найбільш бажаний варіант розвитку життєвих подій, можливих досягнень. Тобто, складіть свій оптимальний життєвий проект.

Ця вправа дозволяє привідкрити завісу над життєвою драмою людини, зрозуміти її життєвий сценарій, та особисту міфологію.

Вправа „Використання лінії часу"

Дуже ефективною у досягненні поставлених цілей є використання лінії часу. Виконання цієї методики складається з наступних моментів:

1. Знаходячись в сьогоденні, подумайте про свою мету так, як ви про неї думаєте зараз.
2. Поверніться в минуле і знайдіть те, що послужило основою для сьогодення (з якого зернятка в даний час проростає ваша мета).
3. Поверніться в сьогодення, подивитеся на себе у минулому і подякуйте собі за зроблену вами до цього моменту роботу.
4. Зробіть крок в майбутнє і подивіться на себе, ніби ви досягнули своєї мети. Відчуйте на собі її ефекти.
5. Поверніться до себе в сьогодення і складіть собі рекомендації про те, як максимально використати доступні вам ресурси для найбільш швидкого і ефективного просування до мети.
6. Поверніться в сьогодення.

Вправа „ Кроки до мети"

Уявіть собі те, до чого прагнете, свою матеріалізовану ціль. Подумайте які кроки можуть привести вас до неї. Розпишіть їх. Чим більше буде послідовних кроків, тим легше вам буде йти до своєї мети. Зазначте терміни і відмічайте свої успіхи у просуванні.

Вправа „ Долання перешкоди"

Іноді нам здається, що процес досягнення поставленої мети не рухається далі, щось заважає, існує якась перешкода, яку ми не бачимо або не можемо зрозуміти. Закрийте очі, налаштуйтесь на релаксацію і уявіть, що йдете по вузенькій стежці через густий ліс. Ви наштовхнулись на перепону і не можете йти далі. Спробуйте побачити своїм внутрішнім поглядом як виглядає ця перешкода, дізнайтесь про неї якомога більше. Потім знайдіть спосіб подолати цю перешкоду. Подолавши її, ви відчуєте, що у вас з'явилось те, чого ви зараз потребуєте, що може слугувати для вас підказкою у вашій теперішній ситуації. Спокійно роздивіться навкруги, намагаючись зрозуміти, що вам допоможе. Уважно вивчіть вашу знахідку і, зберігаючи її в пам'яті, поверніться назад.

Якщо ціль усе-таки не досягнута, С.Занюк пропонує уважно проаналізувати причини невдачі, відповідаючи на такі запитання:

1) Чи дійсно ваша мета така важлива для вас? Адже, як правило, не досягаються ті цілі, в досягненні яких ви особливо не зацікавлені. Чи залишається ваша ціль такою ж актуальною? При виникненні нових обставин попередні цілі можуть застаріти.

2) Наскільки реальні ваші цілі? Часто буває так, що люди ставлять перед собою практично недосяжні цілі, а потім дивуються своїм невдачам.

3) Чи доклали ви достатньо зусиль для досягнення своєї цілі? Варто пам'ятати, що людина не завжди докладає максимум зусиль і не схильна долати труднощі і перешкоди.

4) Чи не зарано ви здалися?

5) Чи вдалось вам в достатній ступені залучити до справи оточуючих вас людей(друзів, родичів, колег, спеціалістів)? Без допомоги і підтримки будь-який проект приречений на невдачу. Встановлення зв'язків з оточуючими сприяє руху у справі. [1]

Висновки. Процес утворення мети відноситься до штучно-природніх психічних процесів: поставши одного разу як культурологічне явище у ході засвоєння певних норм поведінки, воно надалі стає психічним утворенням і функціонує самостійно, не потребуючи додаткового стимулювання. У ході наших спостережень ми зробили висновок, що онтогенетично вперше мета як явище культури може спостерігатись вже і в немовлячому віці, коли дорослий орієнтує увагу дитини на певний предмет, стимулює дитину ним заволодіти та імітує емоцію радості від досягненого.

Шлях реалізації мети особистістю включає шерег етапів: задум, намір, дію та власне мету-результат. У ході аналізу на цих етапах нами виділено дві якісно різні форми мети: первинну – першопочатковий образ, що постав в уяві, і вторинну – дещо змінений образ, що більш адаптований до реалізації. Конкретизація первинної мети і її перехід у вторинну мету – важливий момент у ході досягнення поставленої мети.

Існує певний перелік суб'єктивно-об'єктивних умов, що впливають на успіх у досягненні особистістю поставленої мети . Зокрема, це: фізичне здоров'я, матеріальні та фінансові ресурси, кваліфікація, соціальна підтримка, здатність до адекватного розуміння подій, обставини життя, особливості особистості .

Щоб мета була досягнутою, вона повинна відповідати певним вимогам: бути конкретною, вимірюваною, досяжною, релевантною, чітко окресленою в часі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Занюк С.С. Психология мотивации: Теорія и практика мотивирования. Мотивационный тренинг. – Киев, 2001.
2. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. М., Политиздат. 1975
3. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. - М.: «Дело», 1992.-702 с.
4. Психологічний словник. За ред. Войтка В.І. – К.: Вид-во „Вища школа", 1982. – 215 с.
5. Семиченко В.А. Проблемы мотивации поведения и деятельности человека. Модульный курс психологии. Модуль «Направленность». (Лекции, практические занятия, задания для самостоятельной работы) - К.: Миллениум, 2004. – 521 с.
6. Сметаняк В.І. Психологічні особливості ціннісного самовизначення старшокласників// Автореферат канд. психол. наук. – Івано-Франківськ.2003.
7. Сохань Л.В. Перспективы жизненного пути молодого человека на пороге XXI века: надежды и тревоги //молодежная политика: проблемы, перспективы: Матер. межд. науч. практ. конф. – В 2-х ч – Ч.1. – К., 1992. – с. 70-71.

Резюме. *В статье анализируется онтогенетический путь становления процесса образования цели, рассматриваются этапы реализации цели личностью, анализируются субъективные и объективные условия позитивного решения в постановке и достижении цели личностью, предлагаются упражнения для оптимизации процесса осознания и достижения цели .*

Summary. *The article lights up the ontogenetic way in process of the formation of life purpose, examines the stages of the realization of the purpose by personality, analyses subjective and objective terms in the achievement of purpose by personality in the process of vital functions, offeres exercises for optimization of process of awareness and purpose achievement.*

УДК 159.923.000.28

О.І. КЛИМИШИН

ХРИСТИЯНСЬКО-ОРІЄНТОВАНИЙ ЗМІСТ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ НЕВИЛІКОВНО ХВОРИМ ЛЮДЯМ

Резюме. *В статті представлено авторську теоретичну аргументацію християнсько-орієнтованого змісту психологічної допомоги невиліковно хворим людям. Сформульовано основні завдання-положення, що визначають змістовні та функціональні особливості надання психологічної допомоги невиліковно хворим людям*

Ключові слова: *невиліковно хвора людина, християнська психологія, християнсько-орієнтована психологічна допомога, духовність, духовний розвиток, християнське життєздійснення, особистісна вартість.*

З М І С Т

Від редакції....3
Булах І.С. Теоретичні засади обгрунтування вихідних положень психологічної допомоги в процесі особистісного зростання підлітка....4
Ковалевич В.В. Психосоциальное формирование экзистенциальных перспектив личности в контексте консолидации общества....8
Максимова Н.Ю. Психологічний супровід як засіб корекції поведінки соціально дезадаптованих підлітків....11
Павелків Р.В. Шляхи оптимізації психологічної адаптації та навчальної успішності студентів-першокурсників у контексті діяльності психологічної служби ВНЗ....15
Шевченко Н.Ф. Теорія і практика психологічної допомоги хворим....18
Литвиненко С.А., Ямницький В.М. Ігрова терапія як засіб психологічної допомоги....21
Артемова О.І.Важливі аспекти психолого-педагогічного супроводу навчально-виховного процесу сучасної школи....24
Безлюдна В.І., Корчакова Н.В. Психологічне сприяння розвитку творчого потенціалу старшокласників....26
Бєлікова Н.О. Формування готовності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до здоров'язберігаючої діяльності....28
Бабак К.В. Психологічний супровід особистісно-професійного розвитку студентів. 31
Воробйов А.М. Культурницька індивідність української психіки у контексті світовідчування....33
Вронська В.М. Проблеми психологічної підготовки старших медичних сестер дошкільних навчальних закладів в інституті післядипломної педагогічної освіти....36
Галян О.І. Психологічні аспекти включеності юнаків у процес виховання....39
Герасіна С.В. Теоретичні засади психологічної допомоги учням ПТНЗ у формуванні їх готовності до професійної самореалізації 42
Главінська О.Д. Зміст психологічного супроводу для розвитку молодшого школяра 46
Дем'янюк О.Б. Сучасні технології трансперсональної психології 48
Дідик Н.М. Теоретичні і практичні основи психодіагностики особистісної зрілості студентів напряму "Психологія"....50
Дружиніна І.А. Тренінг професійної ідентичності в системі підготовки практичних психологів 52
Дудар О.В. Особливості розвитку емоційного відгукування старшокласників 55
Іванюк І.Я. Сім'я з „особливою" дитиною та її емоційні установки....58
Івашкевич Е.З. Особливості використання психотехнік з метою проведення реабілітаційної роботи зі школярами з особистісними розладами 61
Карепова Е. В. Архетипічні паттерни поведінки як основа формування життєвого сценарію....65
Карковська Р.І. Психологічна підтримка агресивних абонентів в телефонному консультуванні....70
Кириченко Н.А. Психологічні особливості постановки та досягнення мети особистістю. 72
Климишин О.І. Християнсько-орієнтований зміст психологічної допомоги невиліковно хворим людям....75
Когутяк Н.М. Гуманістичний підхід у дослідженні проблеми віктимності особистості 79
Козловська Е.В. Гармонійні стосунки в сім'ї як фактор особистісного зростання....82
Колісник О.П. Медитація як стержень будь-якої духовної практики та як засіб радикальної психологічної самодопомоги....86
Корнієнко О.В. Психодіагностика особливостей психосоматичного здоров'я студентської молоді....91
Косарєва О.І. Корекція особистісного розвитку дошкільника 96
Кочубейник О.М. "Що означає бути собою?": кризова природа запитання....98
Кулаков Р.С. Психологічна допомога в організації професійного самовизначення старшокласників....101
Кухар С.Ю. Вплив механізмів психологічного захисту на стратегію поведінки студентів у конфліктних ситуаціях....104
Лисяк О.М. Психологічні особливості ціннісно-смислової сфери особистості в юнацькому віці 107
Лонська Є.В. Особливості психокорекції депресивного стану жінок, що страждають від домашнього насильства....109
Мазяр В.М. Психологічні засоби релаксації школярів з депресивним станом....111
Максимов М.В. Роль музики у вирішенні проблем психологічної допомоги особистості 114
Мельник І.Я. Психологічні засади проблеми адаптації особистості....117
Мельник Ж.В. Вплив особистої сімейної історії психолога та психотерапевта на його роботу....119
Мешко Г.М. Емоційне вигорання педагога як показник стану його професійного здоров'я 121
Михальська С.А. Особливості організації корекційної роботи з комунікативно-мовленнєвого розвитку дошкільників....125
Михальчук Н.О. Діалогічна взаємодія школярів з іншомовним текстом в детермінації становлення їх суб'єктності 127
Осьмак Л.П. Змістовно-хронологічні особливості життєвої перспективи старшокласників....133
Павелків В.Р. Продуктивне розвивальне середовище як засіб формування позитивних стосунків підлітків з однокласниками 135
Пастушенко Л.А. Тренінг розвитку особистісно-значимого досвіду майбутніх практичних психологів....138
Перелигіна Л.А., Приходько Ю.О. Профілактика станів психоемоційної напруги у працівників системи МНС України....141
Пивоварчук Т.О. Основні чинники формування комунікативних умінь....143
Попіль М.І. Актуалізація особистісних якостей як чинник ефективності професійної діяльності медсестер....145
Пюра О.С. Особливості впливу комп'ютерних ігор на вияв агресивної поведінки у дітей підліткового віку....148
Репецька Т.Л. Психологічна допомога особам з суїцидальними намірами....151
Реуцький М.В. Психотерапевтична метафора у сучасному кінематографі (з досвіду впровадження програми «Психодраматичний кіносемінар»)....153
Рикун А.А. Характеристика причин виникнення та основних стадій конфлікту....156
Романюк В.Л. Концепція якості життя та проблеми ортобіозу особистості....159
Романюк Л.В. Проблеми самооцінки і корекції функціональних станів особистості в умовах середньої школи....161
Рудюк О.В. Організація дослідження особистісно-смислової детермінації переживання професійних криз у безробітних....162

Рудь Г.В. Особливості усвідомлення цінності власної особистості у юнацькому віці 166
Рябой Є.М. Психодинамічна психотерапія як засіб надання психологічної допомоги хворим на гіпертонію: спроба теоретичного обґрунтування 168
Славіна Н.С. Розвиток емоційної сфери та вольових якостей дитини, як умова готовності до школи 170
Смалько М.Ф. Психологічна допомога особистості у професійній підготовці музиканта 172
Сокол І.А. Можливі аспекти психологічної допомоги у вирішенні завдань формування українського національного характеру старшокласників 175
Ставицька О.Г. Психологічні особливості продукування фонаційних компонентів невербальної комунікації 178
Скотна Н.С., Стець В.І. Ідентичність як необхідна складова та критерій психічного здоров'я 181
Турченюк О.Ф. «Психодинамічна група» як фактор покращення процесу формування професійної самоідентифікації у студентів-психологів у вузі 184
Фрідріх А.В. Психолого-педагогічна проблема самовдосконалення особистості майбутнього педагога 188
Хворост М.Ю., Колесніченко О.С., Побідаш А.Ю. Психологічні особливості поведінки людей в екстремальних умовах та дії працівників мнс по наданню допомоги психічно постраждалим 190
Хомич Г.О., Руденко І.А. Психологічна допомога дітям, котрі перебувають в умовах тривалої деривації 192
Хомич І.С. Психологічна сутність уявлень дітей молодшого шкільного віку про відповідність власної поведінки нормам моралі 195
Хупавцева Н.О. Діалогічний підхід в освіті як необхідна складова розвитку суб'єктності школярів 198
Чорній М.М. Створення сприятливого мікроклімату в учнівському колективі як засіб психологічного супроводу у діяльності класного керівника 201
Чуйко О.В., Дунаєвська Ю.Е. Особливості працевлаштування випускників школи – інтернату для дітей, які потребують корекції розумового розвитку 204
Шиколенко Т.І. Психологічний супровід розвитку особистості та її образу «я» в дошкільному та молодшому шкільному віці 208
Яцюк Н.О. Розвиток рефлексивної культури в процесі фахової підготовки психологів 210
Відомості про авторів 213

Наукове видання

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 41

Заснований у 1996 р.

Редактор збірника Воробйов А.М.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 25.10.2008 р. Підписано до друку 3.11.2008 р.
Формат 60х84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різографічний.
Ум. друк. арк. 33,25. Замовлення № 58/1 Наклад 300.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 41. — Рівне: РДГУ, 2008. — 217 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної допомоги особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379 **ББК 74.20**